

of work practice already at the pre-vocational level, extending the duration of training in some pre-professional education programs to prepare for university admission, which has increased the number of women in higher education. So, STEM education in Sweden is seen as one of the ways to overcome gender inequality. It is revealed that within the framework of STEM education, inter-disciplinary ties within various subjects are most optimally implemented, and knowledge, problem-solving skills, cooperation, creative thinking and communication are better evaluated. It was found that STEM education also provides continuity and sequence of education, since it enables to expand professional competencies, change professional direction due to the acquired professional competencies, and therefore provides better access to the labor market in a mobile society.

Key words: STEM-education, STEM-technologies, pre-vocational training, professional education, interdisciplinary ties, integrated learning.

УДК 372.881.111.1:004.77

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.31>

Мороз О. Л.

СТРАТЕГІЧНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОЇ ГАЛУЗІ

Стверджується, що ретельний аналіз структури професійно орієнтованої комунікативної компетенції фахівців сприяє розробці ефективної моделі її формування, адже уможливує глибше розуміння сутності поняття комунікативної компетенції та визначення шляхів її формування та вдосконалення, враховуючи професійні потреби фахівців цієї чи іншої галузі. Пропонується у складі професійно орієнтованої комунікативної компетенції саме фахівців морської галузі виокремлювати ядерні та периферійні компоненти. Під ядерними компонентами розуміються такі, що визначаються як мінімальний необхідний для виконання професійних обов'язків перелік умінь та навичок, без яких здійснення професійної діяльності не можливе. У статті наведено огляд основних ядерних компонентів професійно орієнтованої комунікативної компетенції майбутніх фахівців морської галузі та детально розкрито сутність одного з них – стратегічного. Цей компонент визначається як ядерний, оскільки забезпечує уміння користуватися мовою залежно від ситуації, враховуючи мовленнєві та психологічні властивості комунікантів і тим самим забезпечує змогу використовувати висловлювання відповідно до комунікативної мети мовця і ситуативних умов мовлення. Зазначено, що оскільки цей компонент структури професійно орієнтованої комунікативної компетенції включає в себе уміння здійснювати вплив на членів екіпажу з метою виконання поставлених перед ними професійних завдань, а також згуртування екіпажу як цілого колективу, врегулювання міжособистісних стосунків, утворення сприятливого психологічного клімату тощо, то його сформованість має надзвичайно важливе значення для старшого офіцерського плавскладу, до посадових обов'язків якого входить і функція управління. Загалом усі типи умінь, які передбачають у рамках стратегічного компонента структури комунікативної компетенції, пропонується класифікувати та об'єднати у три групи: оперативно-організаторські уміння, соціально-перцептивні уміння та соціально-психологічні уміння. У статті надається детальний опис кожної групи умінь.

Ключові слова: професійна підготовка, професійно орієнтоване спілкування, структура комунікативної компетенції, комунікативна стратегія, функціональний аспект мовлення, комунікативні наміри, комунікативна поведінка, прагматичний аспект.

Останнім часом проблеми професійної підготовки фахівців різних галузей та вимоги до їх компетенцій привертають увагу науковців, активно обговорюються, вивчаються на різних рівнях. Особливо це стало актуальним у зв'язку з приєднанням до Болонського процесу, адже перед вищою школою постало надзвичайно важливе завдання – підготувати компетентного фахівця, конкурентоспроможного, соціально захищеного якістю і професійно-діяльними можливостями здобутої освіти, а також комплексно підготованого до роботи в умовах, що постійно змінюються [1, с. 31]. З розширенням міжнародних контактів, створенням партнерських кластерів із зарубіжними колегами, створенням можливостей для академічної та професійної мобільності суспільство стає дедалі більш зацікавленим у фахівцях, які готові до роботи з іноземними представниками, а значить, володіють розвиненими вміннями професійно орієнтованого спілкування не лише рідною, а й іноземною мовами. Знання ж іноземної мови та готовність до іншомовного професійно орієнтованого спілкування для майбутніх моряків має надзвичайно важливе значення, а тому входить до переліку фахових компетенцій у процесі їх підготовки у вищому морському навчальному закладі, які визначаються державними стандартами й вимогами Міжнародної морської організації [5].

На нашу думку, розробка ефективної моделі підготовки майбутніх фахівців морської галузі в системі неперервної освіти можлива лише за умови ретельного, різноаспектного вивчення самого поняття “комунікативна компетенція” (КК), з'ясування його сутності, функцій та структури, оскільки вважаємо комунікативну компетенцію складним та системним явищем.

Погоджуючись із твердженням, що “іншомовна мовленнєва комунікативна компетенція є багатокомпонентним утворенням, яке включає декілька видів компетенцій” [2, с. 62], вважаємо, що розумінню сутності

поняття КК та шляхів формування й удосконалення КК, особливо для певної цільової групи, сприяє аналіз її структури.

Починаючи із 70-х років ХХ ст., дослідники комунікативної компетенції дедалі частіше звертаються до спроб виявити та описати її структуру, акцентуючи моделюванні цього феномена у вигляді опису взаємозв'язків, схем або малюнків, які певною мірою характеризують досліджувану категорію, відображають і відтворюють властивості, взаємозв'язки та відношення між її структурними елементами [7, с. 68]. Так, Д. Ізаренков фокусується на базисних складниках КК і її формуванні у студентів-нефілологів [3]. О. Павленко здійснено аспекти аналіз компонентів КК митників [7], В. Смелікова здійснила спробу визначення компонентів професійно орієнтованого спілкування майбутніх судноводіїв [9], у дослідженні І. Секрет запропоновано уточнення компонентного складу іншомовної професійної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів [8] тощо. Ґрунтуючись на зазначених нормативних положеннях, науковці продовжують вивчати сутність мовно-комунікативної компетенції та визначати її компоненти стосовно основної школи (А. Богуш, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Карман, О. Кучерук, Л. Мамчур, М. Пентилюк, Г. Шелехова, L. Vachman, M. Canale, A. Palmer, M. Swaine). Проте, оскільки у вищому навчальному закладі відбувається вже профільна (професійно орієнтована) іншомовна підготовка майбутніх фахівців, то і структура професійно орієнтованої комунікативної компетенції (ПОКК) може відрізнятися від структури КК, що її формують під час навчання у школі. Важливими для нашого дослідження стали праці Л. Бахмана і А. Палмера, М. Кенела та М. Свейна, Д. Хаймса, розробників Державного стандарту базової і повної середньої освіти та Рекомендацій Ради Європи з мовної освіти тощо, тому що вони найбільш точно, на наш погляд, відповідають меті дослідження. Але провідними щодо структури ПОКК моряків нами визнано ідеї Д. Ізаренкова, який стверджував, що комунікативна компетенція формується взаємодією трьох основних складових частин – мовної, предметної і прагматичної [3].

Ґрунтовний аналіз наукового доробку свідчить про те, що вчені не дійшли єдності щодо структури КК.

Метою статті є визначення загального компонентного складу ПОКК майбутніх фахівців морської галузі та детальний опис одного з її ядерних компонентів – стратегічного.

Проведене дослідження дає змогу стверджувати, що в структурі ПОКК доцільно, на нашу думку, виділяти: ядерні компоненти – такі, без яких здійснення професійної діяльності не можливе взагалі і які розглядаємо як мінімальний необхідний для виконання посадових обов'язків перелік компетенцій фахівця морської галузі; периферійні компоненти – такі, що є, безперечно, важливими як для здійснення професійної діяльності, оскільки можуть її покращити, так і для соціальної активності на борту судна, адже моряки співіснують у власному мікросоціумі протягом багатьох місяців.

До ядерних компонентів ПОКК у нашому дослідженні зараховуємо лінгвістичний, когнітивний та стратегічний. **Лінгвістичний** компонент формується на основі засвоєння орфоепічних, орфографічних, лексичних та граматичних норм. Мова фахівця морської галузі відображає освіченість, вихованість та інтелігентність [9, с. 53], а отже, кожен член екіпажу має правильно вимовляти слова, грамотно будувати фрази, володіти професійним лексичним запасом. Вільне володіння та розпізнавання лексичних одиниць, що вживаються на судні як у побутових, так і в професійних ситуаціях спілкування, вважаємо найсуттєвішим елементом лінгвістичного компонента структури ПОКК. Особливістю фахової підготовки спеціаліста будь-якої галузі є забезпечення володіння ним професійною (фаховою) лексикою, тобто відповідною термінологією. Без уміння користуватися спеціалізованою термінологічною лексикою, властивою цьому професійному контексту успішна реалізація комунікації в умовах професійної діяльності неможлива [6, с. 152–153].

Наступним ядерним компонентом ПОКК майбутніх фахівців морської галузі, на нашу думку, є **когнітивний**, який включає в себе знання, навички і здібності, які необхідні для виконання будь-якої діяльності, особливо специфічної (якою, на нашу думку, є професійна діяльність), оскільки саме наявність таких знань уможливує виконання завдань, знаходження рішень для певних професійних задач та проблемних професійних ситуацій. Від його сформованості залежить успішність виконання правильної послідовності етапів усіх циклів професійної діяльності: управлінського (планування діяльності, надання інструкцій, контроль), операційного (аналіз та оцінка поточної професійної ситуації, антиципація можливих варіантів розвитку подій, вироблення можливих варіантів подальших дій та, зрештою, прийняття остаточного рішення) та допоміжного (сприйняття наданих інструкцій, їх адекватна інтерпретація та розуміння, правильне виконання тощо).

І, зрештою, третім ядерним компонентом у структурі ПОКК майбутніх фахівців морської галузі пропонуємо вважати **стратегічний**. На наше глибоке переконання, готовність до професійно орієнтованого іншомовного спілкування залежить не лише від знання мовної системи та теоретичних понять та фактів зі сфери майбутньої професійної діяльності, а й від уміння користуватися мовою залежно від ситуації, враховуючи мовленнєві та психологічні властивості комунікантів. Тобто вважаємо, що стратегічний компонент пов'язаний із функціональним вживанням лінгвістичних засобів; продукуванням висловлювань, які мають певні функції [1, с. 42].

Сформований стратегічний компонент структури КК передбачає уміння використовувати висловлювання відповідно до комунікативної мети мовця і ситуативних умов мовлення [3, с. 56]. У наукових джерелах знаходимо такі терміни, як “поведінкова компетенція”, “особистісна компетенція”, “прагматична компетенція” [9; 4; 7; 2; 3; 1 та ін.], які тлумачаться науковцями синонімічно до виокремлюваного нами стратегічного

компонента. Вважаємо таку термінологію більш прийнятною в призмі нашого дослідження, оскільки термін “стратегія” означає принцип поведінки, модель необхідних для досягнення поставлених цілей шляхом координування і розподілу ресурсів і, таким чином, є ширшим за поняття прагматики, яка базується на комунікативних потребах, має на меті досягнення певних цілей та реалізацію певних інтенцій.

У нашому дослідженні під стратегічним компонентом ПОКК розуміємо вміння кодувати і декодувати повідомлення за вербальними і невербальними каналами комунікації, володіння технікою спілкування, ситуативну адаптивність у професійно значущих ситуаціях, вміння справляти враження, досвід вживання засобів впливу на аудиторію тощо відповідно до посадових обов’язків [7, с. 74]. Для старшого офіцерського плавскладу цей компонент комунікативної компетенції включає також вміння здійснювати вплив на членів екіпажу з метою виконання поставлених перед ними професійних завдань, а також згуртування екіпажу як цілого колективу, врегулювання міжособистісних стосунків, утворення сприятливого психологічного клімату тощо, оскільки судно – це не лише робоче місце, а й місце постійного проживання членів екіпажу протягом доволі тривалого часу.

Урахування стратегічного компонента в структурі ПОКК вважаємо необхідним тому, що майбутні фахівців будь-якої галузі, в тому числі морської, мають бути готовими здійснювати спілкування відповідно до специфічних професійних умов у різноманітних ситуаціях, ефективно взаємодіючи з різними представниками галузі. Проте варто брати до уваги факт, що кожного разу, коли адресант намагається вступити в контакт і реалізувати свою мету за допомогою мови, він розраховує на певну кількість альтернатив поведінки [7, с. 78]. Особливо яскраво це виявляється в усному діалогічному мовленні, коли спілкування неможливо чітко й точно спрогнозувати заздалегідь, оскільки як було з’ясовано раніше, мова – це дія соціальна, а отже, мовцю необхідно залучити певний рівень креативності для продовження спілкування з іншими комунікантами, орієнтуючись на їхні реакції. Оскільки запрограмувати усі варіанти спілкування неможливо, вміння добре орієнтуватися в комунікативній ситуації та вибудовувати відповідно до неї ефективну стратегію комунікативної поведінки є вкрай важливим взагалі і у професійних ситуаціях зокрема. А отже, стратегічний компонент ПОКК може забезпечити якість реалізації намірів за допомогою добре обраних мовно-комунікативних стратегій та тактик використання найбільш продуктивних мовних засобів у певній комунікативній ситуації [1, с. 43].

Стратегічний компонент ПОКК, на нашу думку, передбачає сформованість трьох основних типів умінь:

1) оперативно-організаторські вміння, які безпосередньо пов’язані з професійною ситуацією та мовними вміннями фахівця. До цієї групи умінь зараховуємо здатність вибирати комунікативні засоби для конкретної ситуації, використовувати адекватні вербальні засоби, здатність планувати спілкування відповідно до конкретної професійної ситуації, здатність фахівця планувати та виробляти стратегію досягнення професійної мети, здатність організувати діяльність колективу відповідно до визначеної стратегії, давати чіткі інструкції та аналізувати підсумки досягнення мети;

2) соціально-перцептивні вміння, які забезпечують здатність особистості до сприйняття співрозмовника, орієнтуватися не лише в ситуації спілкування, а й у проявах комунікантів, зважаючи на їхні індивідуальні та вікові особливості. У цій групі умінь надважливе значення має здатність слухати і розуміти співрозмовника, прогнозувати перлокутивний ефект висловлювання, що уможливить контроль за ситуацією та власною комунікативною поведінкою, правильне будівництво подальшої стратегії розвитку спілкування;

3) соціально-психологічні вміння, які допоможуть будувати та регулювати міжособистісні стосунки членів колективу, учасників спілкування. До цієї групи умінь зараховуємо здатність згуртувати колектив, стимулювати активність та удосконалювати діяльність його членів, спонукати їх до саморозвитку та самовдосконалення. Ця група умінь є надзвичайно важливою для вищого керівного офіцерського плавскладу, оскільки уможливує ефективне виконання фахівцем посадових обов’язків на третьому, управлінському, рівні відповідальності. Проте починати розвивати ці вміння, на наше переконання, необхідно з самого початку професійної підготовки курсантів/студентів у морському ВНЗ, адже цей процес є тривалим та вимагає поступового, безперервного розвитку зазначених умінь.

Аналіз наукового доробку із питання сутності стратегічного компонента ПОКК (або “прагматичної компетентності” в іншій термінології), показав, що вчені зараховують до його змісту термінологічну та мовленнєвотекстову (тобто текстоінтерпретувальну, лексикографічну та дискурсивну) компетентності [1, с. 43]. Ми не можемо погодитися із такою пропозицією, оскільки вважаємо, що термінологія певної галузі є сама по собі нейтральною лексикою та не має жодного конотативного значення, її основна функція – номінація певних професійно специфічних об’єктів, дій, структурних елементів, приладів тощо, які є характерними для тієї чи іншої сфери діяльності. Що ж до місця мовленнєвотекстових елементів у складі структури ПОКК, вважаємо за необхідне виокремити їх у незалежний периферійний компонент у структурі комунікативної компетенції, оскільки робота з текстами та висловлюваннями різних типів та жанрів, вміння адекватно їх інтерпретувати тощо, співвідносяться радше з грамотністю, загальним інтелектуальним рівнем та рівнем освіченості індивіда, ніж з вміннями вибудовувати стратегію комунікативної поведінки та регулювати міжособистісні стосунки членів колективу.

Висновки. Отже, у спрощеному вигляді вважаємо, що стратегічний компонент ПОКК передбачає вміння застосовувати висловлювання відповідно до комунікативних намірів мовця і ситуативних умов мовлення, складається зі знань відповідностей між комунікативними намірами (інтенціями) й висловлюваннями, що їх

реалізують [3, с. 56–57; 4, с. 131]. Володіння такими уміннями дасть фахівцю змогу вільно реалізувати свої сили і здібності як у стандартних, так і в нестандартних ситуаціях професійно орієнтованого спілкування.

Використана література:

1. Гриджук О. Є. Наукові основи формування мовнокомунікативної компетентності майбутніх фахівців лісотехнічних спеціальностей : монографія. Львів : Новий світ, 2017. 444 с.
2. Гришкова Р. О. Педагогічні засади формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей у процесі фахової підготовки : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2007. 446 арк.
3. Изаренков Д. И. Базисные составляющие коммуникативной компетенции и их формирование на продвинутом этапе обучения студентов-нефилологов. *Русский язык за рубежом*. 1990. № 4. С. 54–60.
4. Ковтун О. В. Теоретико-методологічні засади формування професійного мовлення у майбутніх фахівців авіаційної галузі : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Одеса, 2013. 533 арк.
5. Международная конвенция о подготовке и дипломировании моряков и несении вахты 1978 года с поправками (консолидированный текст) / пер.: В. Стрелков, Т. Кузнецова, С. Лапченков. Санкт-Петербург : ЗАО «ЦНИИМФ», 2010. 805 с.
6. Мороз О. Л. Термінологічна компетенція як фундаментальна складова готовності до професійно-орієнтованого іншомовного спілкування. *Вісник Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького. Серія: Педагогічні науки*. 2020. Вип. 1. С. 151–155.
7. Павленко О. О. Формування комунікативної компетенції фахівців митної служби в системі непевної професійної освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Дніпропетровськ, 2010. 560 с.
8. Секрет І. В. Теоретичні та методичні основи формування іншомовної професійної компетентності студентів вищих технічних навчальних закладів в умовах дистанційної освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2012. 552 арк.
9. Смелікова В. Б. Підготовка майбутніх судноводів до професійно-орієнтованого спілкування засобами кейс-технологій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2017. 305 арк.
10. Hymes D. On Communicative Competence. *Sociolinguistics*. Harmondsworth: Penguin, 1972. P. 269–293.

References:

1. Hrydzuk, O. Ye. (2017) *Naukovi osnovy formuvannya movnokomunikatyvnoi kompetentnosti maibutnix fakhivtsiv lisotekhnichnykh spetsialnosti* [Scientific basics of communicative competency formation of future forestry industry specialists]. Lviv : Novyi svit. 444 p. [in Ukrainian]
2. Hryshkova, R. (2007) *Pedahohichni zasady formuvannya inshomovnoi sotsiokulturnoi kompetentsii studentiv nefilolohichnykh spetsialnosti u protsesi fakhovoi pidhotovky* [Pedagogical grounds of foreign sociocultural competency formation of non-philological students in the process of professional training]. *Doctor's Thesis*. Kyiv. 446 p. [in Ukrainian]
3. Izarenkov, D.I. (1990) *Bazisnye sostavlyayushie kommunikativnoj kompetencii i ih formirovanie na prodvinutom etape obucheniya studentov-nefilologov* [Basic components of communicative competency and the ways of their formation at the advanced level of non-philological students' education]. *Russian Language abroad*. Vol. 4. PP. 54–60. [in Russian]
4. Kovtun, O. (2013) *Teoretyko-metodolohichni zasady formuvannya profesiinoho movlennia u maibutnix fakhivtsiv aviatsiinoi haluzi* [Theoretico-methodological grounds of professional speech formation of the future aviation specialists]. *Doctor's Thesis*. Odesa. 533 p. [in Ukrainian]
5. International Standards on Training, Certification and Watchkeeping 1978 (consolidated edition) (2010). Sankt-Peterburh: ЗАО «ТsNYIMF». 805 p.
6. Moroz, O.L. (2020) *Terminolohichna kompetentsiia yak fundamentalna skladova hotovnosti do profesiino-orientovanoho inshomovnoho spilkuvannia* [Terminological competency as fundamental components of rediness to professionally oriented foreign language communication]. *Bulletin of Cherkasy National University. Pedagogical Sciences*. Vol. 1. PP. 151–155. [in Ukrainian]
7. Pavlenko, O. O. (2010). *Formuvannya komunikatyvnoi kompetentsii fakhivtsiv mytnoi sluzhby v systemi nepevnoi profesiinoi osvity* [Communicative Competency Formation of Future Custom Service Specialists in the Framework of Continuous Professional Education]. *Doctor's Thesis*. Dnipropetrovsk. 560 p. [in Ukrainian]
8. Sekret, I. (2012) *Teoretychni ta metodychni osnovy formuvannya inshomovnoi profesiinoi kompetentnosti studentiv vyshchikh tekhnichnykh navchalnykh zakladiv v umovakh dystantsiinoi osvity* [Theoretical and methodological basis of foreign language professional competency formation of the higher educational establishments students in terms of distant learning]. *Doctor's Thesis*. Kyiv. 552 p. [in Ukrainian]
9. Smelikova, V. (2017). *Pidhotovka maibutnix sudnovodiiv do profesiino-orientovanoho spilkuvannia zasobamy keis-tekhnohii* [Future seafarers' training to professionally-oriented communication by means of case-study]. *PhD Thesis*. Kherson. 305 p. [in Ukrainian]
10. Hymes D. On Communicative Competence. *Sociolinguistics*. Harmondsworth: Penguin, 1972. P. 269–293.

Moroz O. L. The strategic component of professionally-oriented communicative competency of seafarers

It is argued in the article that the detailed analyses of professionally-oriented communicative competency structure enables the development of the effective model of its formation because it makes possible better and deeper understanding of the communicative competency phenomena essence and, in such a way, helps to determine the ways of its formation and improvement taking into the consideration the professional needs of this or that specialty. It is suggested to distinguish inside the structure of the professionally-oriented communicative competency of seafarers namely two major kinds of components: core and auxiliary ones. The core components mean the ones which are defined as minimum required for job performance list of knowledge and skills without which a person cannot carry out the professional tasks successfully. The article suggests the review of all core components in the structure of professionally-oriented communicative competency of seafarers but it primarily concentrates on the detailed description of the cognitive one. This component is deemed to be the core one because it provides for the ability to use the foreign language in accordance to the communicative situation, taking into consideration the communicative and psychological features of communicators and, thus, provides for the possibility of to use statements in compliance with

the communicative aims of the speaker and communicative conditions. It is claimed that as the strategic component of professionally-oriented communicative competency structure includes also the abilities to influence crewmembers so that they would carry out the tasks given, as well as the skills of building crew into a team, regulating interpersonal relationships between individual crewmembers and creating a positive emotional atmosphere, it means that it is especially important for the senior officers whose professional duties are connected not only with navigational or engineering tasks but also the managerial ones. Generally speaking, all the skills and abilities, required for the strategic components to be active, are suggested to be classified and united into three main groups: operational and organizational skills, social and perceptual skills, social and psychological skills. The article provides the detailed description of each group.

Key words: professional training, professionally-oriented communication, communicative competency structure, communicative strategy, functional aspects of speaking, communicative intentions, communicative behaviour, pragmatic aspect.

УДК 37.091.33:001.895:657-063

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.75.32>

Олійник Н. А.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ

Вагомого значення нині набуває проблема підготовки студентів вищих закладів освіти, значна кількість науковців звертає увагу на інноваційні технології навчання викладачів до професійної підготовки, зокрема для підготовки фахівців аграрного сектора. Зміни в системі аграрної освіти вимагають поглянути під особливим кутом на проблему професійної підготовки студентів. Мета роботи полягає у визначенні основних видів інновацій у вищій школі та розкритті ролі інноваційних технологій навчання в підготовці майбутніх фахівців аграрної галузі. Одним з ефективних засобів професійної підготовки майбутніх аграріїв, як показує досвід, є підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки до інноваційної діяльності в умовах диференційованого навчання. На основі аналізу наукових джерел можна дійти висновку, що спонукальними мотивами до змін в освітньому процесі зі сторони професорсько-педагогічного складу є прагнення випробувати новий прийом роботи, зробити навчання студентів-аграріїв цікавим, бажання підвищити рівень професійної майстерності, потреба в самореалізації, престижність інноваційної діяльності, матеріальне заохочення.

Основна причина негативних наслідків впровадження інновацій пов'язана з психологічною неготовністю викладачів та слабкою розробленістю теоретичних і методологічних основ, що визначають професійно спрямовану практичну підготовку.

Об'єктивними передумовами впровадження в освітній процес аграрної освіти інноваційних технологій навчання є: зниження якості та ефективності процесу навчання загалом або його окремих ланок, падіння у студентів інтересу до занять з окремих предметів чи дисципліни, незадоволеність самих викладачів станом навчального процесу.

Доречно визначити роль викладача, який створює сприятливий мікроклімат, координує діяльність. Саме викладач має вміти правильно організувати й управляти інноваційною діяльністю студентів.

Ключові слова: інноваційні технології, інновації, професійна підготовка, викладач, аграрний заклад освіти.

Ефективне господарювання в аграрному секторі потребує належного матеріально-технічного забезпечення, використання новітніх досягнень науки і техніки, сучасних технологій. Сучасна освіта відрізняється тим, що в освітній процес активно впроваджуються новітні досягнення науки та техніки. Це вимагає від викладачів оперативного перетворення наукової інформації на освітню. Запропоновано алгоритм інноваційної педагогічної діяльності в аграрних закладах.

Поєднання високої фахової, ґрунтовної загальноосвітньої підготовки майбутніх фахівців із набуттям ними навичок оперативного й відповідного реагування на будь-які зміни в технологічному процесі, саморозвитку, мобільності є одним із головних завдань конкурентоспроможного на ринку праці фахівця-аграрія.

Протягом останніх років у психолого-педагогічній літературі питанням розвитку інновацій у вищій освіті займалась значна кількість науковців. Проблема інноваційного розвитку вищої освіти України вивчали М. Артющина, Г. Клімова, Г. Ковальчук, О. Мельникова, Л. Савенкова. Психологічний аспект комп'ютеризації освіти досліджувала М. Кононова, формування психолого-педагогічної компетентності вивчали В. Завірюха, І. Міщенко, Г. Романенко.

Питанням дослідження підготовки фахівців аграрних галузей освіти займались О. Джеджула, Р. Кравець, О. Матієнко, Н. Олійник, М. Пушкар, М. Шигун та ін. Проте проблеми забезпечення якісного викладання дисциплін фахового спрямування із застосування сучасних інноваційних технологій, активних форм, методів і засобів навчання, які сприятимуть покращенню ефективності підготовки майбутніх фахівців аграрної галузі, мало вивчені та потребують подальшого дослідження.

Мета статті полягає у визначенні основних видів інновацій у вищій школі та розкритті ролі інноваційних технологій навчання у підготовці майбутніх фахівців аграрної галузі.